

Ivanove barve in še kaj

Miro Kačar

Leto je okrog, se spomniš, Ivan, kako zavzeto si mi pripovedoval o svojih barvah, ko sva sedela pod hruško v tvojih domačih Heblarjih? Takšnih in drugačnih; slikarskih, umetniških, reklamnih, modnih, političnih. Ja, res, tudi slednje poznamo, te so najbolj kričeče, neokusne in hitro bledijo. Lahko pa tudi bolijo, kar ti dobro veš. Poznam pa tudi barve, ki se jim reče Ivanove. Prav si slišal, to so tvoje barve, polne svetlobe, žara, moči. Bolečino in žalost svojega življenja si izrazil s sončnimi barvami, še sence grejejo in so barvite. Zavedal si se, da je črna barva tema, v kateri se vse spremeni v nič, zato je nisi nikoli uporabljal. Ivan, tvoje barve na slikah se vidi in sliši. Gledaš, kako potujejo oblaki na nebu, opazuješ barve cvetoče pomladi, slišiš zvon, ki oznanja poldan, in šumenje potočka, ki se vije v dolino. Hvala, ker si mi zaupal skrivnosti tvojih barv. Zdaj vem, zakaj tvoje pomladne trave žarijo kot srebro, zakaj je tvoja jesen zlata. Razkril si mi skrivnost svetlobe tvojih obrazov na slikah in uporabo citronovega rumenila. Svetoval si mi, naj ne hodim od začetka po tvojih sledeh, tam, kjer si ti končal, naj začnem in dokončam, kar tebi ni uspelo. "Poglej mojega črednika," si mi rekel. "Na njem najdeš smer, ki sem jo želel nadaljevati, pa usoda ni dovolila, da bi dokončal. To bi bilo moje pravo slikarstvo, vse do tu so bili samo poizkusi, vaje in iskanje. Ne oziraj se na to, kar pišejo danes kritiki o meni, samo slike poglej, vem, da boš vse razumel. Samo delaj!"

Ivan, delam in se učim prav na skromnosti izbire barv, ki si jih imel na voljo, a si kljub temu ustvarjal mavrico. Tehnološki dosežki nam danes ponujajo sto in sto vrst barv, tisočere odtenke, pa nam ne uspe zlesti iz sivine povprečja, pa še tam smo nizko. Kdo danes pozna sodobno slovensko umetnost, ali sploh obstaja? Slovenci v Parizu. Letos. In veš kdo? Kdo drug kot ti in tvoji prijatelji impresionisti. Čeprav pozno, vendar smo vsaj začeli resno razmišljati o vaši vrednosti, ki jo je svet spoznal že pred sto leti. Se spomniš, Ivan, vaših uspehov po evropskih razstaviščih? Doma pa ste se morali dobesedno skriti. Že takrat so pisali, da tvoje barve Pomladi ustvarjajo svetlobo vsem razstavam.

Pripovedoval si mi, kako je mladina že takrat nasprotovala zaplembi in ceneni razprodaji tvojih slik v Narodnem domu, ko si bil v težavah. Zavzeli so se zate, čutili so umetnost. Danes imaš v svoji vasi

lepo novo dvorano, in kadar se odpirajo razstave, nemo opazuješ napol prazen prostor. Veš, stvari se spreminjajo, včasih tudi na slabše. Pa o tem kdaj drugič, tudi o tem, kako je v tvoji vasi. Približno tako kot takrat, ko si odhajal iz samotnih Heblarjev življenju naproti.

Ni čudno, da si uspel kot nabožni slikar, saj si prinesel v to zvrst povsem nov pogled na dojemanje vsebine. S tvojih slik so izginjali oblaki, angeli, avreole. Z barvo in svetlobo na sliki si izražal svetost motiva. Se še spomniš, da te je prav zaradi te tvoje posebnosti na vsak način hotel spoznati Jakopič? In prav zaradi tega novega načina si imel veliko sitnosti pri naročilih.

Veš, na politične barve se nisi nikoli prav dobro spoznal. Se še spomniš tvojih pozdravov, ki si jih lani pošiljal vsem? Od prekmur-skih ravnic preko gorenjskih vršacev do morja jih je raznašal veter. In ker veš, kako je biti lačen, pozabljen in ker imaš srce, si poslal pozdrave tudi prijateljem z juga. Prišli so v lažno obljubljeni deželo, prišli so, da si z delom zaslužijo kruh, ki ga je bilo včasih za vse dovolj. Prav si ravnal, Ivan, tvoji pozdravi so prišli tudi do bosanske deklice, ki se ti je s svojim pismom zahvalila za tople besede in razkrila resnico, ki je kar nočemo in nočemo priznati. Še danes. Takole piše:

"Hvala, iskrena hvala za vse dobre želje, še posebej za pozdrave. Angel, si lahko misliš, da danes, ko sem jih brala, nisem jokala? Danes mi ni bilo hudo v srčku, ni bilo tistih čudnih, a znanih občutkov, ki so me na magičen in čaroben način povezovali z Ivanom. Danes so postali ti občutki kristalno jasni, danes so postali jaz! V Ivanovih pozdravih sem našla in prepoznala sebe, krhko, delovno, iskonsko čisto in pošteno bosansko deklico, ki je polna vere v boljši in lepši jutri prišla v vašo obljubljeni deželo. Prepoznala sem se v vseh mojih rojakih, ki so tam doli na jugu pustili družine, vse, kar jim je sveto, in tako kot jaz prišli iskat obljubljeni boljše življenje. Na lastni koži sem občutila ves blišč in bedo vaših obljub, na mojih nekoč sočnih in kot breskvica sladkih ličkih je vtisnjenih na milijone pečatov, podcenjevanj in žalosti, ki jih danes ponosno kažem svetu.

Nisem klonila, ne! Čeprav nežna in krhka sem bila tudi pogumna, ponosna in modra. Nisem bila močna in trdna kot hrast, ki ga z lahkoto razcepi in uniči strela brezčutja. Nisem neustrašno kljubovala nevihtam časa, ki sta jih ustvarjala vaše nerazumevanje in zaprtost. Obljubljena dežela se je spremenila v kruto mačeho, polno prezira do nas. Bila sem prelepa in nežna breza, ki je natanko

vedela, kdaj in koliko se mora upogniti, da se sredi neviht in pbesnele nerazumnosti ponovno vzravna. Še lepša, močnejša in kot vedno ponosna z besedami, tukaj sem! Moja trma me je gnala, da sem vztrajala, da nisem klonila kot mnogi moji rojaki. Poteptani, razčlovečeni, duhovno in materialno osiromašeni so se vrnili iskat svoje domove, če so sploh še kje bili.

Kljubovala sem, vztrajala, padala in vstajala. Nisem se pustila. Pokazala in dokazala sem, da v ničemer nisem slabša ali manj vredna, celo boljša, saj mi je uspelo stopiti nad vsa ponižanja, nesprejemanja in zatiranja. Pokončno in ponosno sem nosila vse nalepke, ki jih prišlekom in drugačnim nalepijo nestrpnosti. Iz vseh nevšečnosti, ki jih ni bilo tako malo, sem si kreirala prelepo obleko in zmagala na reviji sprejemanja. Tako sem danes tukaj in vaša, ponosna, ker sem odkrila in razumela čarobno vez, ki me povezuje z Ivanom. Miroslav, vem, da bosta oba z Ivanom moje besede razumela na pravi način in ne kot grajo ali kritiko. Vem tudi, da zdaj razumeta, zakaj in kako se je obdržal Cvet sredi zime.

*Z najlepšimi pozdravi,
vaša Stamenka."*

Dragi Ivan, to so resnične besede resničnega dekleta iz Bosne. Ti dajo kaj misliti? Kaj če bi midva to zgodbo naslikala? S tvojimi barvami. Veselimi, svetlimi, da bo odgovor imel še večji učinek, saj bo dokazal, da svetlobe in moči v srcu ni moč uničiti. Ko se spet srečava, si bova izmenjala osnutke. Upam, da zdaj prideš, saj se govori, da bodo spet začeli urejati cesto, ki pripelje do tvoje rojstne hiše.

Ivan, kot po navadi se trudimo, da karavana gre, čeprav počasi, vendarle naprej. Veš, se zgodi, da je sem in tja kakšna kamela obrnjena nazaj. Je čisto razumljivo, saj je stopiti v jutri težje kot gledati na včeraj.

Pa lep pozdrav do jeseni,

Miro